

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 9.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.9.71>

УДК 621.039:623.4:338.001(477)

О. В. Ткаченко,

к. е. н., професор, професор кафедри економічної теорії,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2923-7186>

С. С. Полях,

к. е. н., доцент кафедри економіки

Черкаський державний бізнес-коледж

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2923-7186>

Л. В. Романовська,

старший науковий співробітник науково-організаційного відділу

Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-7284-1493>

І. Г. Гайдак,

науковий співробітник науково-організаційного відділу

Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4795-5085>

А. О. Нікітченко,

молодший науковий співробітник науково-організаційного відділу

Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-9387-5639>

**ВИКЛИКИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ОБОРОННОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА В ПЕРІОД
ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ**

O. Tkachenko,
*PhD in Economics, Professor, Professor of the Department of Economic Theory,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman*

S. Poliah,
*PhD in Economics, Associate Professor, Department of Economics,
Cherkasy State Business College*

L. Romanovska,
*Senior researcher, State Scientific Research Institute of Armament and Military
Equipment Testing and Certification*

I. Haydak,
*Researcher, State Scientific Research Institute of Armament and Military
Equipment Testing and Certification*

A. Nikitchenko,
*Research Assistant, State Scientific Research Institute of Armament and Military
Equipment Testing and Certification*

SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF UKRAINE'S DEFENCE INDUSTRY IN THE CONTEXT OF WAR

Розвиток національного господарства впродовж останніх десятиліть засвідчив, що модернізація вітчизняного оборонно-промислового та безпекового комплексів не була серед пріоритетів державної економічної політики. Це стосувалося як аспекту зміцнення обороноздатності держави, так і формування перспективного сегмента експортного потенціалу. Внаслідок такого прорахунку було втрачено значні можливості для інтеграції України у глобальні ланцюги створення доданої вартості на ринку озброєнь і військової техніки.

В умовах повномасштабної агресії росії оборонно-промисловий комплекс набув статусу не лише виробничого сектора, а й стратегічного чинника виживання держави. Він забезпечує виконання двох ключових функцій: по-перше, оперативне задоволення внутрішніх військових потреб

Збройних сил України, по-друге, створення потенціалу для майбутньої інтеграції у глобальний ринок озброєнь після завершення війни.

У поствоєнний період трансформація економіки регіонів України набуває визначального значення в контексті відновлення державності, зміцнення її обороноздатності та подолання масштабних соціально-економічних втрат. В умовах зруйнованої критичної інфраструктури та житлового фонду пріоритетного значення набуває впровадження інноваційних моделей розвитку, які поєднують можливості науково-освітньої сфери та виробничого підприємництва. Саме імплементація сучасних механізмів взаємодії між університетами, науково-дослідними інститутами та промисловими підприємствами дозволяє забезпечити ефективне відновлення матеріально-технічної бази, прискорене впровадження технологічних новацій та формування високотехнологічних виробництв.

Додаткові виробничі потужності оборонно-промислового комплексу водночас стимулювали розвиток суміжних галузей та прискорювали інноваційні процеси у різних секторах національної економіки. З огляду на виклики воєнного та поствоєнного часу, саме модернізація оборонно-промислового та безпекового комплексів має стати ключовою ланкою інноваційної трансформації економіки України та її регіонів.

The development of the national economy over the past decades has shown that the modernization of the domestic defence-industrial and security complexes was not among the priorities of state economic policy. This applied both to strengthening the state's defence capabilities and to forming a promising segment of export potential. As a result of this miscalculation, significant opportunities for Ukraine's integration into global value chains in the arms and military equipment market were lost.

In the context of Russia's full-scale aggression, the defence-industrial complex has acquired the status of not only a manufacturing sector but also a

strategic factor in the state's survival. It performs two key functions: firstly, it ensures the operational satisfaction of the internal military needs of the Armed Forces of Ukraine, and secondly, it creates the potential for future integration into the global arms market after the end of the war.

In the post-war period, the transformation of Ukraine's regional economies will be crucial in the context of restoring statehood, strengthening its defence capabilities and overcoming large-scale socio-economic losses. In the context of destroyed critical infrastructure and housing stock, the implementation of innovative development models that combine the capabilities of the scientific and educational sphere and manufacturing entrepreneurship becomes a priority. It is the implementation of modern mechanisms of interaction between universities, research institutes and industrial enterprises that ensures the effective restoration of the material and technical base, the accelerated introduction of technological innovations and the formation of high-tech industries.

On the one hand, universities and research institutes produce product and process innovations, and on the other hand, enterprises implement them in practice, ensuring the rapid dissemination of new solutions in the real sector of regional economic complexes.

The functioning of such systems will ensure the systematic integration of science, education and business, contribute to the acceleration of technology transfer and strengthen regional competitiveness in the field of defence-industrial and security developments.

At the same time, the additional production capacities of the defence-industrial complex stimulated the development of related industries and accelerated innovation processes in various sectors of the national economy. Given the challenges of wartime and post-war periods, it is the modernization of the defence-industrial and security complexes that should become the key link in the innovative transformation of the economy of Ukraine and its regions.

Ключові слова: сталий розвиток, інвестиції, інновації, людський капітал, структурні зміни, національна економіка.

Keywords: sustainable development, investment, innovation, human capital, structural changes, national economy.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Протягом останнього десятиліття дві суперечливі системи цінностей мали значний вплив на світ оборонної промисловості, що негативно позначилося на здатності країн забезпечувати безпеку. Геополітична ситуація в Європі та навколо неї погіршилася через агресію росії проти України. З огляду на ці події, більшість країн збільшили оборонні бюджети і інвестують значні кошти в модернізацію своїх збройних сил. Для оборонної промисловості ця тенденція призвела до високих очікувань щодо виробництва та постачання військової техніки та щоб виконати ці завдання, повинна інвестувати в розширення можливостей з точки зору розширення виробничих потужностей, збільшення їхньої продуктивності та експорту. Вторгнення збройних сил російської федерації на територію України стало детермінуючим фактором трансформації національної та глобальної економічної системи. Військовий конфлікт зумовив не лише значні людські втрати та масштабні руйнування об'єктів житлової, промислової та соціальної інфраструктури, але й призвів до істотної дестабілізації макроекономічних процесів, що негативно позначилося на фінансовій безпеці держави та її інтеграції у світовий економічний простір. Таким чином, розвиток оборонно-промислового комплексу України є магістральним напрямом зміцнення системи національної безпеки. Він забезпечує військову стійкість у воєнний час та виступає каталізатором інноваційної трансформації національної економіки у довгостроковій перспективі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження стану вітчизняної оборонної промисловості, тенденцій, що вплинули на її занепад та подальший сталий розвиток, розглядаються в наукових працях вітчизняних вчених, серед яких роботи Бегми В. [1], Зелінської-Ватаманюк У. [2], Кулицького С. [3], Слободяника С. [4], Савицького А. [5], Толок П. [6] та інші. Попри значний обсяг наукових досліджень у цій сфері, сучасні виклики, зумовлені збройною агресією та веденням військових дій на території України, зумовлюють необхідність додаткового аналізу стану оборонної промисловості. У цьому контексті важливим є пошук ефективних шляхів і механізмів підвищення сталого розвитку та покращення функціонування даного сегменту економіки в умовах воєнного стану.

Формулювання цілей статті. Метою статті є розкриття теоретичних та правових засад функціонування оборонної промисловості в Україні, аналіз основних тенденцій його сталого розвитку та визначення ролі у процесах відновлення національної економіки та забезпеченні безпеки держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Забезпечення безпеки населення є одним із ключових завдань будь-якої держави. Безпека складається з багатьох елементів. Одним із них є підтримання потенціалу збройних сил та гарантування військової надійності, що є необхідним для стримування загроз з боку ворога. На цей елемент значний вплив має здатність забезпечити збройні сили сучасним озброєнням та військовою технікою, яка відповідає поточним потребам [1].

Це тісно пов'язано з усією системою придбання з відповідним рівнем технологічної досконалості, якості та кількості, а потім його обслуговування, ремонту та, зрештою, виведення з експлуатації. З постійними технологічними змінами це завдання стає ще більш складним. Якщо озброєння та військова техніка, які використовуються в будь-який момент часу, є відображенням потенційних загроз, то з розвитком технологій їх можна також інтерпретувати як потенційну загрозу безпеці країни. Для захисту від цього необхідно впроваджувати технологічні рішення, які

допоможуть або, принаймні, нейтралізують загрози. Формування та підтримання здатності держави адекватно виконувати завдання у сфері забезпечення безпеки залежить від належної організації технологічних рішень [2].

Загалом, забезпечення безпеки на національному рівні є складним процесом, який складається з низки інституцій та завдань, що забезпечують виконання необхідних заходів. Деякі з них виконуються превентивно, інші – у разі виникнення надзвичайної ситуації.

Повсякденне виконання завдань з безпеки пов'язане з виявленням загроз і потреб, а потім пошуком рішень, здатних задовольнити ці потреби. Іноді для безперебійної роботи необхідна тісна співпраця між силами безпеки і оборони та світом науки і промисловості, а також політичними і фінансовими рішеннями. Сам процес визначення загроз і потреб при аналізі можливих рішень може бути недоступним як для науки, так і для промисловості. Але навіть у цьому випадку наука і промисловість несуть відповідальність за належне задоволення цих потреб, враховуючи, що доступ до деякої інформації є обмеженим, конфіденційним або навіть цілком таємним [3].

Для задоволення нових потреб держави в галузі безпеки необхідна синергія між промисловістю, наукою та збройними силами. Ця співпраця повинна відповідати взаємно узгодженим вимогам, які гарантують її прозорість у фінансовому та формальному плані, але з іншого боку, гарантують обмін знаннями, думками та ідеями, що враховують реальні потреби, можливості та виробничі потужності промисловості. Ці вимоги пов'язані з різними процесами сертифікації та випробувань, порівняно з рішеннями, які є звичними для цивільного світу.

Збройна агресія російської федерації проти України зумовила найбільші економічні втрати за весь період існування незалежної держави. Масовані терористичні дії російських військ, системне руйнування критичної інфраструктури та затягування воєнних дій створюють вагомі загрози

економічній безпеці країни та відтворювальному потенціалу національної економіки. За цих умов суттєво зростає ймовірність виникнення непередбачуваних інфляційних шоків, що ускладнює реалізацію політики макроекономічної стабілізації та стримує сталий розвиток підприємницької діяльності [4].

Станом на березень 2025 року оборонне виробництво України демонструє шестикратне зростання на річній основі, що свідчить про значне розширення виробничих можливостей галузі. За період з 2022 по 2025 рік обсяги виробничих потужностей зросли з \$1 млрд до \$35 млрд, тобто у 35 разів.

Проте фактичні закупівлі державною стороною значно нижчі: близько \$9 млрд власних коштів та \$1,5 млрд іноземних інвестицій у попередньому році. Це означає, що навіть з доступними ресурсами лише третина потужностей була завантажена, що створює потенційне "вузьке місце" у реалізації економічного потенціалу.

Також, внутрішнє виробництво покриває близько 40 % потреб в озброєнні, що демонструє залежність від зовнішніх джерел на рівні 60 %, водночас відкриваючи можливості для подальшого зростання українських підприємств при підвищенні їх потужностей та конкурентоспроможності [7].

Акціонерна компанія «Українська оборонна промисловість» залишається провідною компанією в оборонному секторі України, про що свідчить зростання її доходів на 69% у 2023 році. Суттєве збільшення фінансових показників найбільшого виробника озброєння підкреслює домінуючу роль державних підприємств у структурі галузі. Водночас спостерігається стрімке зростання кількості менших приватних виробників, які у багатьох випадках демонструють вищий рівень ефективності та інноваційності, ніж державні компанії. Це вказує на процес диверсифікації оборонної промисловості, де взаємодія державних корпорацій і приватних підприємств формує основу для майбутнього зростання сектора у 2025 році.

Окремо слід відзначити динамічний розвиток виробництва безпілотних літальних апаратів (БПЛА). Якщо у 2021 році на ринку діяли лише декілька виробників, то у 2025 році їхня кількість зростає до сотень компаній. Така експансія зумовлена як доведеною ефективністю дронів на полі бою, так і відносно низькими бар'єрами для входу в цей сегмент порівняно з традиційним виробництвом важкого озброєння. Розширення сегменту дронобудування робить його однією з найбільш перспективних галузей оборонної промисловості, здатною забезпечити значний внесок у загальні економічні результати України у 2025 році [8].

У Державному бюджеті України на 2025 рік на потреби безпеки та оборони передбачено понад 2,2 трлн грн, що становить 26,3% ВВП країни. Виділення більш ніж чверті національного ВВП на військові потреби відображає безпрецедентний рівень державних витрат, спрямованих на зміцнення обороноздатності. Такі фінансові зобов'язання трансформуються у значні можливості для державних і приватних оборонних підприємств, забезпечуючи стабільний внутрішній попит на їхню продукцію та послуги протягом 2025 року.

Особливе значення у структурі державних закупівель має сегмент безпілотних літальних апаратів. Згідно з урядовими планами, у 2025 році передбачається закупівля близько 4,5 млн FPV-дронів. Такий масштабний та конкретизований попит формує потужний ринковий стимул для вітчизняних виробників, сприяючи подальшому розширенню виробничих потужностей, впровадженню інновацій та технологічному вдосконаленню у сфері дронобудування. Даний крок уряду не лише підкреслює ключову роль БПЛА у сучасній війні, але й створює основу для довгострокового розвитку цього сегмента української оборонної промисловості [9].

У 2025 році основна увага розвитку оборонної промисловості України зосереджуватиметься на таких напрямках, як штучний інтелект, безпілотні літальні апарати (БПЛА) та радіоелектронна боротьба (РЕБ). Інтенсивність бойових дій та швидка еволюція сучасної війни виступають потужним

каталізатором технологічних інновацій. Зростаючий акцент на оборонних рішеннях на основі штучного інтелекту, розвиток технологій дронів (зокрема роїв дронів), а також створення потужніших засобів РЕБ свідчать про високу адаптивність галузі та формують передумови для значної економічної активності у 2025 році.

Важливу роль у цьому процесі відіграють спеціалізовані державні та інноваційні платформи, серед яких ключове місце займає Brave1. Її створення та активна підтримка з боку уряду відображають стратегічний підхід до формування екосистеми співпраці між військовими структурами, приватними компаніями та технологічними розробниками. Завдяки фінансуванню, експертній допомозі та мережевим можливостям такі ініціативи прискорюють впровадження інноваційних рішень, водночас створюючи нові умови для економічного зростання підприємств-учасників [5].

Окремий напрям інновацій становить розробка безпілотних наземних транспортних засобів (БНТЗ). Їхнє впровадження є відповіддю на дефіцит особового складу та потребу у підвищенні ефективності ведення бойових дій. Розгортання БНТЗ не лише підсилює боєздатність армії, але й формує новий сегмент оборонного ринку, відкриваючи можливості для спеціалізованих підприємств у сферах проєктування, виробництва та технічного обслуговування такої техніки.

У рамках програми «Зброярі. Виробництво свободи» у 2024 році було залучено понад 1,5 млрд дол. США від дев'яти західних країн-донорів. Такий масштабний обсяг інвестицій свідчить про високу довіру міжнародної спільноти до потенціалу вітчизняної оборонної промисловості. Залучені кошти спрямовані на підтримку українських виробників озброєння, що забезпечує їм додатковий фінансовий ресурс для розширення виробництва, модернізації технологій та підвищення конкурентоспроможності, водночас створюючи міцне підґрунтя для економічного зростання галузі у 2025 році [11].

Важливим фактором сталого розвитку оборонного сектору є розширення міжнародної співпраці з провідними оборонними корпораціями, такими як Rheinmetall (Німеччина), KNDS (Франція/Німеччина) та AeroVironment (США). Їхня активність у створенні виробничих потужностей та спільних підприємств із українськими компаніями сприяє передачі передових технологій, впровадженню міжнародних стандартів якості та інтеграції у глобальні ланцюги постачання. Ці процеси значно розширюють виробничі можливості України та підвищують її роль на міжнародному ринку оборонної продукції [6].

Окремим проявом міжнародної підтримки є рішення уряду Швеції виділити близько 1 млрд шведських крон на організацію виробництва в Україні ракет великої дальності та безпілотних літальних апаратів. Така цільова допомога підкреслює стратегічне значення цих технологій та сприяє розвитку нових сегментів української оборонної промисловості, забезпечуючи значний поштовх для підприємств, що спеціалізуються на високотехнологічних рішеннях у сфері ракетобудування та дронобудування у 2025 році.

Хоча у 2025 році основна увага української оборонної промисловості зосереджена на забезпеченні внутрішніх військових потреб, історичний контекст свідчить про значний потенціал у сфері міжнародної торгівлі озброєнням у сталій довгостроковій перспективі. Україна традиційно посідала провідні позиції серед експортерів зброї, а сучасне нарощування виробничих потужностей та активне впровадження військових інновацій створюють передумови для відновлення та розширення цього статусу після стабілізації геополітичної ситуації [10].

Таким чином, поєднання історичного досвіду експорту, технологічних досягнень воєнного часу та нових індустріальних можливостей свідчить про значний експортний потенціал українських військових підприємств у поствоєнний період. Майбутній вихід на зовнішні ринки може стати важливим чинником сталого економічного зростання, диверсифікації

національної економіки та зміцнення міжнародного іміджу України як виробника високотехнологічних оборонних систем.

Україна залучила у 2025 році 38,4 млрд дол. США іноземної допомоги, що становить надзвичайно вагомий ресурс для забезпечення макроекономічної стабільності та підтримки оборонного сектору. Значна частина державного оборонного бюджету фінансується саме за рахунок міжнародної підтримки, що робить подальше надходження зовнішніх ресурсів критично необхідним.

Ці кошти виконують подвійну функцію: з одного боку, вони гарантують своєчасне фінансування закупівель оборонної продукції та послуг, а з іншого — забезпечують операційну стійкість та фінансову життєздатність вітчизняних оборонних підприємств. Відтак міжнародна допомога виступає ключовим чинником не лише для підтримки обороноздатності країни, але й для стабільного функціонування та розвитку оборонної промисловості у 2025 році [9].

Військово-промисловий комплекс традиційно функціонує переважно за рахунок державного фінансування, оскільки забезпечення національної безпеки належить до пріоритетних функцій держави. Проте сучасні умови, зокрема повномасштабна війна російської федерації проти України, актуалізували потребу у значних інвестиціях для розвитку підприємств військової промисловості. Очевидно, що ресурси державного бюджету не можуть повною мірою задовольнити ці потреби. Відтак перспективним напрямом постає створення оборонних підприємств на засадах державно-приватного партнерства.

Залучення приватного капіталу здатне не лише зменшити фінансове навантаження на державу, але й забезпечити модернізацію виробничих потужностей, упровадження інноваційних технологій та підвищення конкурентоспроможності української оборонної продукції на міжнародному ринку. У цьому контексті важливим є також налагодження комунікації з місцевими громадами. Доцільним виглядає оприлюднення на вебресурсах

оборонних підприємств інформації щодо їхнього економічного впливу: створених робочих місць, обсягів інвестицій, сплачених податків, а також участі у благодійних та соціальних ініціативах. Це сприятиме формуванню позитивного іміджу оборонної промисловості, підвищенню рівня суспільної довіри та підтримки.

У ширшому контексті військово-економічний потенціал провідних держав світу є вагомим чинником у формуванні глобальної геополітичної архітектури. Він виступає не лише засобом забезпечення обороноздатності, але й інструментом впливу на міжнародний порядок. Російська агресія проти України виявила певний парадокс: з одного боку, криза засвідчила ерозію західного міжнародного порядку, створеного після Другої світової війни та трансформованого після завершення Холодної війни. З іншого – війна продемонструвала несподівану консолідацію та стійкість Заходу у відповіді на виклики, що постали перед ним. Це свідчить про складність і суперечливість сучасних міжнародних відносин, де військово-економічний потенціал держав набуває дедалі більшого значення.

Найяскравіші приклади успішного державно-приватного партнерства (ДПП) у військовій сфері у світі. (Табл.1).

Отже, США – орієнтовані на масштабність і довгострокове фінансування, Ізраїль – робить ставку на інновації, швидкий перехід технологій у цивільний сектор і експорт, а Туреччина – використовує оборонні компанії як інструмент геополітичного впливу й самозабезпечення.

Залучення приватного капіталу до військово-промислового комплексу може стати потужним драйвером розвитку, але вимагає жорсткої системи контролю, прозорості та державних гарантій. Особливо важливо створити ефективні механізми захисту технологій та протидії корупції.

**Таблиця 1. Державно-приватне партнерство у військовій сфері
провідних країн світу**

Країна	Ключові компанії	Модель співпраці	Приклади успіху	Особливості
США	Lockheed Martin, Raytheon, Boeing, Northrop Grumman, General Dynamics	Держава → формує стратегічні потреби, фінансує дослідження (через DARPA, DoD); приватні корпорації → виконують замовлення, інвестують у технології	Створення F-35, систем ПРО Patriot, інновації DARPA (GPS, безпілотники, інтернет)	Найбільший у світі оборонний бюджет; стабільні держзамовлення; сильний експортний потенціал
Ізраїль	Rafael Advanced Defense Systems, Elbit Systems, Israel Aerospace Industries (IAI)	Держава → інвестує в R&D, забезпечує військові випробування та замовлення; бізнес → комерціалізує та експортує	«Залізний купол» (Rafael + держфінансування), розвинена кібербезпека	Технології швидко переходять у цивільний сектор; акцент на стартапах і дуальних технологіях
Туреччина	Baykar Makina, ASELSAN, TAI (Turkish Aerospace Industries)	Держава → визначає пріоритети, надає податкові пільги, підтримує експорт; бізнес → розробляє нові рішення та розширює ринки	Bayraktar TB2 (експорт у десятки країн), модернізація бронетехніки, розвиток дронів-камікадзе	Акцент на незалежності від імпорту; інтеграція у власні ЗС + орієнтація на зовнішній ринок

Джерело: сформовано на основі [12]

Оборонна промисловість України справляє відчутний вплив на національну економіку та водночас виконує стратегічну функцію у забезпеченні національної безпеки. Разом з тим, низький рівень конкурентоспроможності окремих видів вітчизняної оборонної продукції становить серйозну проблему для інтеграції у глобальні ринки та зміцнення експортного потенціалу галузі. Вирішення цього завдання значною мірою

залежить від оновлення кадрового потенціалу та залучення молодих висококваліфікованих фахівців. Їхня участь у науково-дослідних проєктах, інженерних розробках та виробничих процесах здатна стати каталізатором інновацій, сприяти впровадженню сучасних технологічних рішень і, як наслідок, підвищенню конкурентоспроможності українського оборонно-промислового комплексу як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Незважаючи на наявність потужного науково-технічного потенціалу, ця сфера стикається з рядом системних викликів: недостатнім та нерівномірним фінансуванням, обмеженою інтеграцією з міжнародними науково-дослідними мережами, застарілою матеріально-технічною базою та дефіцитом висококваліфікованих кадрів. Відсутність стабільної підтримки НДДКР обмежує здатність оборонної промисловості оперативно реагувати на сучасні воєнно-технічні виклики та знижує її конкурентоспроможність на глобальному ринку озброєнь.

Разом з тим, модернізація та розширення сфери НДДКР може стати одним із ключових драйверів розвитку оборонної промисловості, сприяти впровадженню інноваційних рішень та посиленню стратегічної автономії України у сфері безпеки та оборони.

Грамотно вибудований проєктний менеджмент є однією з визначальних передумов успішної реалізації проєктів в оборонно-промисловому комплексі. Ефективні управлінські практики забезпечують раціональне використання ресурсів, своєчасне виконання поставлених завдань та належний контроль за якістю кінцевих результатів. Це особливо важливо в умовах високої невизначеності та динаміки воєнно-технічних потреб держави.

Поряд із цим, важливим чинником розвитку галузі виступає формування сприятливої інноваційної екосистеми, яка передбачає тісну взаємодію наукових установ, бізнес-середовища та органів державної влади. Така співпраця створює умови для ефективної комерціалізації наукових

розробок, активізації процесів трансферу технологій та формування стартап-ініціатив у сфері оборонної техніки й технологій.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Військове вторгнення росії на територію України призвело до значних людських втрат та руйнувань житлової й виробничої інфраструктури України. Це зумовлює нагальну необхідність розроблення комплексної стратегії відбудови національної економіки у поствоєнний період, із пріоритетом на зміцнення обороноздатності держави. У цьому контексті модернізація оборонно-промислового та безпекового комплексів виступає ключовою умовою сталої інноваційної трансформації національної економіки та регіональних господарських систем як у воєнний, так і післявоєнний час.

Цей процес має подвійний ефект:

- по-перше, він забезпечує посилення обороноздатності країни;
- по-друге, сприяє формуванню у промислово розвинених регіонах сталих замкнених виробничих циклів у продуктових ланцюгах.

Важливим елементом модернізації є збільшення фінансування наукових досліджень і розробок у сфері оборони, що створить умови для інноваційного розвитку озброєнь, військової техніки та безпекових технологій. Для подолання існуючих проблем у сфері науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт в оборонній промисловості України доцільним є впровадження таких стратегічних заходів:

1. Збільшення інвестицій у НДДКР. Забезпечення належного та стабільного фінансування наукових досліджень і розробки новітніх технологій у сфері оборони дозволить створити підґрунтя для технологічної модернізації та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної оборонної продукції.

2. Розвиток співпраці з академічними та промисловими партнерами. Створення спеціалізованих науково-технічних центрів і лабораторій у партнерстві з університетами та промисловими підприємствами сприятиме

інтеграції науки й виробництва, забезпечуючи ефективне впровадження інновацій у практичну діяльність оборонних підприємств.

3. Формування гнучких виробничих потужностей. Використання сучасних методів гнучкого виробництва забезпечить оперативну адаптацію оборонних підприємств до змін ринкових умов та потреб Збройних Сил України.

4. Залучення молодих фахівців та підтримка інноваційних ідей. Розвиток сприятливого інноваційного середовища для молодих дослідників та інженерів сприятиме оновленню кадрового потенціалу, стимулюванню творчості та впровадженню прогресивних технологічних рішень.

5. Активізація міжнародної науково-технічної співпраці. Поглиблення співпраці з провідними зарубіжними науковими центрами та оборонними компаніями забезпечить обмін досвідом, трансфер технологій та інтеграцію України у світовий простір військових інновацій.

Реалізація зазначених заходів сприятиме посиленню науково-технічного потенціалу України у сфері оборони, забезпечить зниження критичної залежності від імпорту технологій та створить умови для сталого розвитку оборонно-промислового комплексу. Водночас інвестиції у технічну освіту та науково-дослідну діяльність виступатимуть ключовим чинником постійного підвищення якості та конкурентоспроможності вітчизняної продукції.

Подальший розвиток оборонної промисловості матиме мультиплікативний ефект, стимулюючи зростання суміжних галузей економіки, створення нових робочих місць та загальне підвищення рівня економічної безпеки держави. Збільшення обсягів фінансування оборонної сфери є свідченням пріоритетності національної безпеки у державній політиці та підтверджує готовність України захищати власні інтереси в умовах потенційних загроз.

Література

1. Рижих В. М., Богуцький П. П. Щодо першочергових заходів удосконалення організації державного управління оборонним сектором економіки України. *Наука і оборона*. 2021. № 1. с. 40-47.
2. Ватаманюк-Зелінська У. З., Беднарчук В. В., Млінцова А. О. Фінансування потреб оборонного сектору в Україні. *Інноваційна економіка*. 2020. № 7-8. с. 22-27.
3. Кулицький С. П. Сучасний етап розвитку оборонно-промислового комплексу та виробництва продукції подвійного призначення в Україні. *Україна: події, факти, коментарі*. 2018. № 5. с. 54-69.
4. Слободяник К. П. Український оборонно-промисловий комплекс у системі міжнародних економічних зв'язків. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*. 2014. № 38. с. 95-101.
5. Савицький А. В. Концептуальні засади розвитку потенціалу підприємств оборонно-промислового комплексу в економічному зростанні України. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2023. № 1(47). с. 116-128.
6. Толок П. О. Взаємодія оборонних підприємств України із зовнішнім середовищем: контекст фінансової безпеки. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 30. с. 235-240.
7. Офіційний сайт Euromaidan Press. Kamyshin built Ukraine's arsenal sixfold-now he says Europe must pay to unlock it. URL: <https://euromaidanpress.com/2025/08/22/ukraine-can-triple-defense-production-overnight-but-swarm-drones-remain-the-missing-piece> (дата звернення 20.08.2025).
8. Yurchuk V., Burrows E. Ukraine to boost local arms production to 50% of needs within 6 months. URL: <https://www.defensenews.com/global/europe/2025/07/17/ukraine-to-boost-local-arms-production-to-50-of-needs-within-6-months> (дата звернення 20.08.2025).
9. Гаврилова Н. В., Петренко Л. М., Пітел Н. С. Міжнародне партнерство підприємств оборонно-промислового комплексу України: фінансово-

економічні аспекти розвитку. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2021. Вип. 6 (39). с. 297-303.

10. Офіційний сайт громадської організації “Центр економічних досліджень та прогнозування “Фінансовий пульс”. Оборонна економіка майбутнього: як Україна інвестує в силу і технології. URL: <https://finpuls.com/ua/oboronna-ekonomika-maibutnoho-yak-ukrayina-investuie-v.html> (дата звернення 20.08.2025).

11. Офіційний сайт Euromaidan Press. Економічні перспективи військових підприємств в Україні у 2025 році. URL: <https://financial-analytics.pp.ua/fa/analitika-rynkiv-ukrainy/ekonomichni-perspektyvy-vijskovykh-pidpriemstv-v-ukraini-u-2025-rotsi/?i=1> (дата звернення 20.08.2025).

12. Нікітченко В., Гмиря В. і Костюк О. «Оборонна промисловість України та її роль у забезпеченні безпеки і оборони держави», *Збірник наукових праць Державного науково-дослідного інституту випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки*, 2024. №20(2), с. 65-71.

References

1. Ryzhykh, V. M. and Bogutsky, P. P. (2021), “On priority measures to improve the organisation of state management of the defence sector of Ukraine's economy”, *Nauka i oborona*, vol. 1, pp. 40–47.

2. Vatamanyuk-Zelinska, U. Z., Bednarchuk, V. V. and Mlynetsova, A. O. (2020), “Financing the needs of the defence sector in Ukraine”, *Innovatsiyna ekonomika*, vol. 7–8, pp. 22–27.

3. Kulitsky, S. P. (2018), “The current stage of development of the defence-industrial complex and dual-use production in Ukraine”, *Ukrayina: podiyyi, fakty, komentari*, vol. 5, pp. 54–69.

4. Slobodyanik, K. P. (2014), “The Ukrainian defence-industrial complex in the system of international economic relations”, *Problemy pidvyshchennya efektyvnosti infrastruktury*, vol. 38, pp. 95–101.

5. Savitsky, A. V. (2023), “Conceptual foundations for developing the potential of defence-industrial complex enterprises in Ukraine's economic growth”,

Zbirnyk naukovykh prats' TDATU imeni Dmytra Motornoho (ekonomichni nauky). vol.1(47), pp. 116–128.

6. Tolok, P. O. (2019), “Interaction of Ukrainian defence enterprises with the external environment: the context of financial security”, *Market Infrastructure*, vol. 30, pp. 235–240.

7. Official website Euromaidan Press (2025) “Kamyshin built Ukraine’s arsenal sixfold - now he says Europe must pay to unlock it”, available at: <https://euromaidanpress.com/2025/08/22/ukraine-can-triple-defense-production-overnight-but-swarm-drones-remain-the-missing-piece> (accessed on August 20, 2025).

8. Yurchuk V., and Burrows E. (2025), “Ukraine to boost local arms production to 50% of needs within 6 months”, available at: <https://www.defensenews.com/global/europe/2025/07/17/ukraine-to-boost-local-arms-production-to-50-of-needs-within-6-months> (accessed on August 20, 2025).

9. Gavrilova, N. V., Petrenko, L. M. and Pitel, N. S. (2021), “International partnership of enterprises in the defence-industrial complex of Ukraine: financial and economic aspects of development”, *Tsentral'noukrayins'kyi naukovyy visnyk. Ekonomichni nauky*, vol. 6 (39), pp. 297-303.

10. Official website public organisation Centre for Economic Research and Forecasting “Financial Pulse” (2025), “The defence economy of the future: how Ukraine is investing in strength and technology”, available at: <https://finpuls.com/ua/oboronna-ekonomika-maibutnoho-yak-ukrayina-investuie-v.html> (accessed on August 20, 2025).

11. Official website of Financial Analytics (2025), “Economic prospects for military enterprises in Ukraine in 2025”, available at: <https://financial-analytics.pp.ua/fa/analitika-rynkv-ukrainy/ekonomichni-perspektyvy-vijskovykh-pidpriemstv-v-ukraini-u-2025-rotsi/?i=1> (accessed on August 20, 2025).

12. Nikitchenko, V., Hmyria, V. and Kostyuk, O. (2024), “The defence industry of Ukraine and its role in ensuring the security and defence of the state”, *Zbirnyk naukovykh prats' Derzhavnoho naukovo-doslidnoho instytutu vyprobuvan' i sertyfikatsiyi ozbroynennya ta viys'kovoyi tekhniky*, vol. 20(2), pp. 65-71.

Стаття надійшла до редакції 05.09.2025 р.